

DOSSIER DIDÀCTIC

A PARTIR DE 13

ANIMACIONS ESPACIALS

#ServeisEducatius
#FilmoXica

FilmoTeca
de Catalunya

 Generalitat de Catalunya
Departament
de Cultura

CONTINGUT

INFORMACIÓ PRÀCTICA

| PÀGINA 2

FITXA TÈCNICA

SINOPSI

LA CRÍTICA DIU

PROPOSTA D'ACTIVITATS

| PÀGINA 6

LLUNA

STOP-MOTION

NAU ESPACIAL

MAPA ESPACIAL

GLOSSARI

| PÀGINA 17

COMPLETEU EL VISIONAT

| PÀGINA 18

Dins del marc del **cicle Universos** presentat a la FilmoXica, es va dur a terme una sessió especial que recollia l'**evolució de l'animació** dins d'aquesta temàtica.

En el present dossier reformulem la sessió **Animacions Espacials** i l'adaptem a propostes didàctiques enfocades a un públic infantil.

INFORMACIÓ PRÀCTICA

ANIMACIONS ESPACIALS

Universos

Les persones portem molt de temps mirant amunt, observant les estrelles, fent-nos preguntes sobre l'univers, investigant realitats llunyanes i inventant aparells que ens permeten, a poc a poc, satisfer aquesta gran curiositat. El cinema ha estat, des dels seus inicis, un motor per imaginar artefactes, éssers i espais que ens acosten a allò desconegut. Acompanya'ns en aquest viatge espacial que comença en 3, 2, 1...

Viatge a la lluna

Direcció: Georges Méliès

Producció: França

Any: 1902

Duració: 11 min

V.O: Sense diàleg

Sinopsi:

Sis valents astronautes viatgen en una càpsula espacial de la Terra a la lluna.

Excursió a la lluna

Direcció: Segundo de Chomón

Producció: França

Any: 1908

Duració: 7min

V.O: Sense diàleg

Sinopsi:

Una expedició científica poblada de criatures estranyes que tenia com a referent el famós film Viatge a la lluna.

Viatge a Júpiter

Direcció: Segundo de Chomón

Producció: França

Any: 1909

Duració: 8 min

V.O: Sense diàleg

Sinopsi:

Viatge fantàstic a Júpiter en el que es troben amb extraterrestres i criatures sorprenents. Considerat una gran fita del cinema.

INFORMACIÓ PRÀCTICA

ANIMACIONS ESPACIALS

Conquistadores

Direcció: Martí Roca i Eloi Tomàs

Producció: Espanya

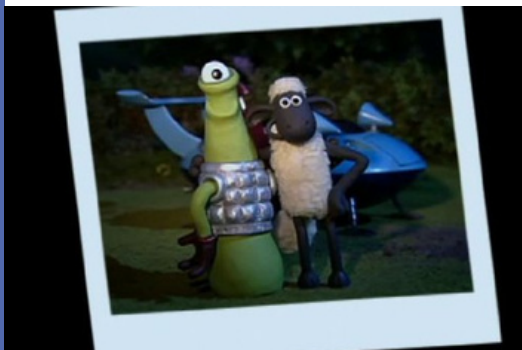
Any: 2004

Duració: 9 min

V.O: Sense diàleg

Sinopsi:

En una galàxia no molt llunyana, un imperi vol clavar la bandera per consolidar la civilització i expandir el seu regne.

El visitant, El xai Shaun.

Direcció: Jean-Philippe

Vine i Richard Starzak

Producció: Regne Unit

Any: 2007

Duració: 7 min

V.O: Sense diàleg

Sinopsi:

S'estavella per accident a Mossy Bottom Farm un extraterrestre. En Shaun, Bitzer i el ramat intenten ajudar-lo a omplir el gas.

Trobades alienígenes. El xai Shaun.

Direcció: Jean-Philippe

Vine i Richard Starzak

Producció: Regne Unit

Any: 2014

Duració: 7 min

V.O: Sense diàleg

Sinopsi:

Uns infants alienígenes xoquen contra Mossy Bottom Farm, en Shaun els ha d'aturar abans que el granger s'assabenti.

One small step

Direcció: Bobby Pontillas, Andrew Chesworth

Producció: Xina

Any: 2018

Duració: 7'40 min

V.O: Sense diàleg

Sinopsi:

La Luna somia amb ser astronauta des del dia que va veure a la televisió el llançament d'un coet a l'espai.

INFORMACIÓ PRÀCTICA

ANIMACIONS ESPACIALS

TOT FILM ÉS CINEMA D'ANIMACIÓ

L'escriptor i guionista francès Jean-Claude Carrière defineix el cinema com «una al·lucinació duradora». L'autor precisa que una successió d'imatges immòbils projectades a un cert ritme ens proporciona la il·lusió de moviment, però que aquesta no existeix. En realitat, el rodatge d'un film, la realització de la imatge, anul·la el moviment, el paralitza, i és posteriorment en la projecció on es restitueix. Una imatge després d'una altra, llavors, ens deixem emportar. O dit d'una altra manera, vertaderament no hi ha cap diferència de naturalesa entre el cinema d'animació i el que entenem com a cinema convencional. I, a més a més, podem dir que tot film és cinema d'animació.

Ara bé, quant al terme de cinema d'animació, tradicionalment entenem que agrupa els films creats gràcies a la tècnica d'enregistrament d'imatge per imatge, i que la seva essència es situa dins de la capacitat de donar vida a qualsevol cosa que estigui animada, ja siguin dibuixos (animació plana), ninots articulats o plastilines (animació en volum), gràfics en 2D o 3D (animació per ordinador), o, en definitiva, tot allò que fixat en el temps no pot ser considerat com a viu.

DURAN, Jaume, GONZALEZ, Palmira, *El cine de animación norteamericano*, Barcelona: UOC, 2008, pág. 7.

“

La idea de *Viatge a la Lluna* em va sorgir d'un llibre de Jules Verne titulat "De la Terra a la Lluna". En aquest treball, els éssers humans no podien aterrar a la Lluna, de fet, es perden en el viatge. Així que em vaig imaginar, utilitzant el procés de Jules Verne (canó i coet), arribar a la Lluna, per poder compondre una sèrie d'imatges màgiques originals i divertides fora i dins de la Lluna, i mostrar els monstres, habitants de la Lluna, afegint un o dos efectes artístics (dones que representen els estels, cometes, etc., efectes de neu, fons del mar, etc.).

”

(MÉLIÈS, 1933, P. 20)

PROPOSTA D'ACTIVITATS

REFLEXIONS, ANÀLISI I ACCIONS

Quina és la diferència principal entre la lluna de George Méliès o de Segundo de Chomón amb la lluna que observem al cel?

Viatge a la lluna, George Méliès, 1902

Excursió a la lluna, Segundo de Chomón, 1908

Com dibuixaries o personificaries a la lluna?

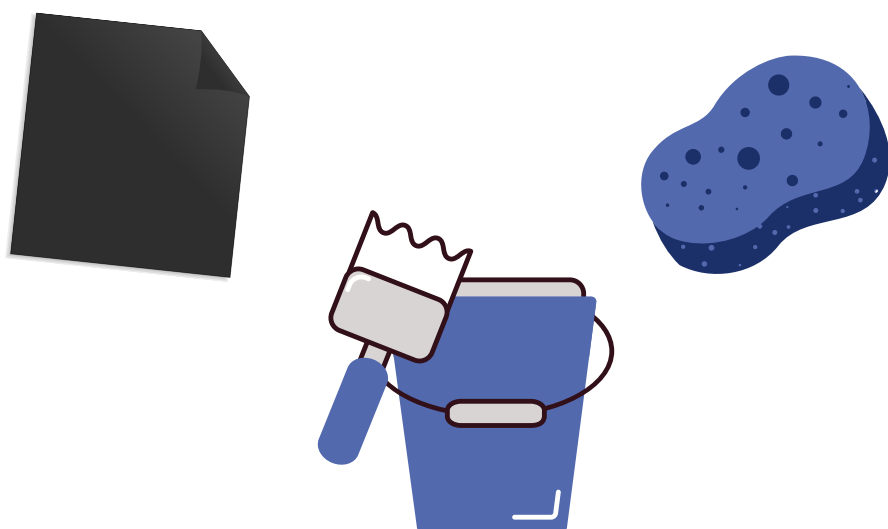
PROPOSTA D'ACTIVITATS

REFLEXIONS, ANÀLISI I ACCIONS

El primer viatge a la lluna es va fer el **16 de juliol de 1969** amb la nau espacial **Apolo 11**. **George Méliès i Segundo de Chomón** la van retratar a les seves pel·lícules **67 anys abans** que es fes aquest viatge! Eren veritablement uns mags del cinema. Per a aconseguir-ho feien servir els **trucatges cinematogràfics**, la primera versió dels efectes especials.

Tot i que la lluna a les pel·lícules és molt diferent de la real, això no significa que sigui menys interessant o valuosa com a creació artística. Al contrari, **la imaginació i la creativitat** són essencials per l'animació i per a qualsevol forma d'art.

Ara podeu agafar un full en negre, pintura blanca i esponges per crear les vostres llunes a l'estil Méliès. Les podeu penjar a l'aula i crear una petita exposició del "**Primer cinema espacial**".

PROPOSTA D'ACTIVITATS

REFLEXIONS, ANÀLISI I ACCIONS

Després de veure les primeres representacions de la lluna aterrem a noves formes de representació espacials. Quina **tècnica d'animació** (llapis, plastilina, paper, 3D...) creus que van fer servir durant el curtmetratge *Conquistadores*?

Si no te'n surts, pots completar el visionat amb aquestes dues entrevistes on parlen del procés de producció del seu curtmetratge.

Entrevista a 3XL.net - 3min

Entrevista a Barcelona TV - 1:19 / 3:25min

Quins elements/personatges solen aparèixer a les pel·lícules de ciència-ficció que ocorren a l'espai? Pots fer una llista o dibuixar-los.

LLISTA DE LLOCS

LLISTA DE
PERSONATGES/ELEMENTS

LLISTA D'ACCIONS

“

Es diu que la ciència-ficció com a gènere narratiu es caracteritza per dos aspectes fonamentals: la capacitat d'especulació (el que es coneix com a «condicional contrafàctic» o, simplement, preguntar-se: «Què passaria si...?») i l'anomenat sentit de la meravella que produeixen inevitablement les novetats que la ciència-ficció ens mostra i que no formen pas part de la nostra vida quotidiana.

”

BARCELÓ, M. (2006). FOTOGAMES DE CIÈNCIA.

PROPOSTA D'ACTIVITATS

REFLEXIONS, ANÀLISI I ACCIONS

La tècnica que fan servir l'Eloi Tomàs i el Martí Roca es diu **Stop-Motion**. És una tècnica d'animació que consisteix a fer **moltes fotografies d'objectes o figures en diferents posicions**, per després unir-les en seqüència i crear una animació.

Per exemple, amb una figura de plastilina si vols fer-la caminar, primer **la col·loques en una posició i li fas una foto**. En acabat **mous una mica la figura i fas un altre foto**, i així successivament fins que tens prou fotografies per fer una **seqüència de moviment complet**. Després, en unir totes les fotografies en una seqüència i reproduir-les, es crea la il·lusió de moviment.

Saps quantes fotografies s'han de fer per crear una il·lusió de moviment?

Fotogrames del procés de creació de *Conquistadores* (2004, Roca i Tomàs)

PROPOSTA D'ACTIVITATS

REFLEXIONS, ANÀLISI I ACCIONS

Ha arribat el moment de **crear el teu propi curt de Stop-Motion!** Però no t'amoïnis, anirem pas per pas:

1

Tenir clara la història que vols explicar. Pots fer servir la llista anterior per pensar-la. Et proposem un exemple: *Un extraterrestre (personatge) camina (acció) pel planeta Mart (lloc).*

2

Preparar tots els materials per fer-lo. Necessitaràs:

- Plastilina
- Càmera / Mòbil
- Materials plàstics (llapis de colors, ceres, cartolines...)
- Aplicació mòbil d'edició (ex. Stop Motion Studio)

3

Crea el teu personatge protagonista amb plastilina. Pensa com serà la seva posició inicial i com es mourà.

4

Prepara l'escena, el lloc, on passarà la història. Pots fer servir la cartolina i pintar-li el fons creant un dibuix. En el nostre cas, pintaríem el planeta de mart a la cartolina. Pots pensar si vols que hi hagi més d'un espai, més d'un fons, dins la història.

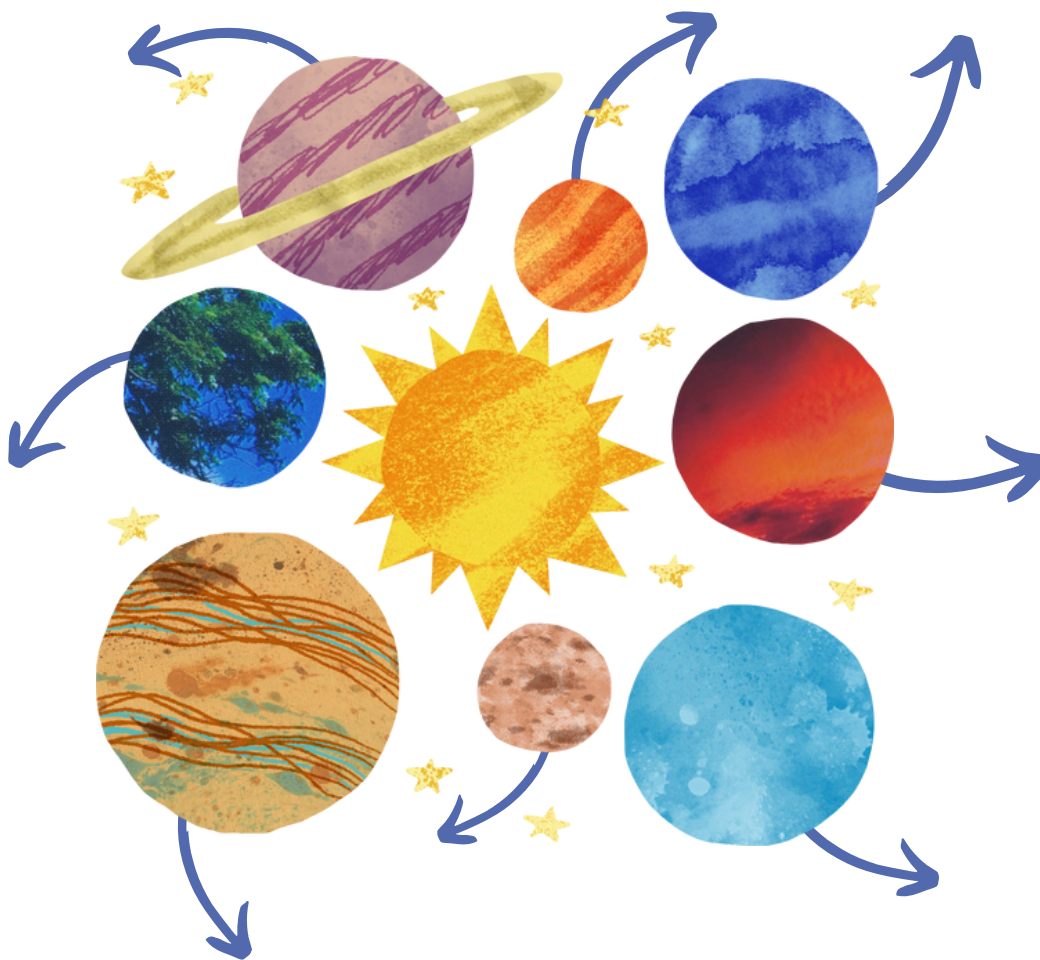
5

Enregistra la història. Col·loca el teu personatge a escena, amb el fons preparat i fes-li una fotografia. Desplaça'l mínimament i fes-ne un altre. Així consecutivament fins a arribar al final de la història. Fes servir una **aplicació mòbil** com Stop Motion Studio perquè la història cobri vida.

PROPOSTA D'ACTIVITATS

REFLEXIONS, ANÀLISI I ACCIONS

Els dos episodis de l'*Ovella Shaun* ens presenten dues instàncies en les que extraterrestres venen a visitar la Terra. A quin planeta t'agradaria viatjar i per què? Els pots identificar a tots?

Aquests planetes formen part del:

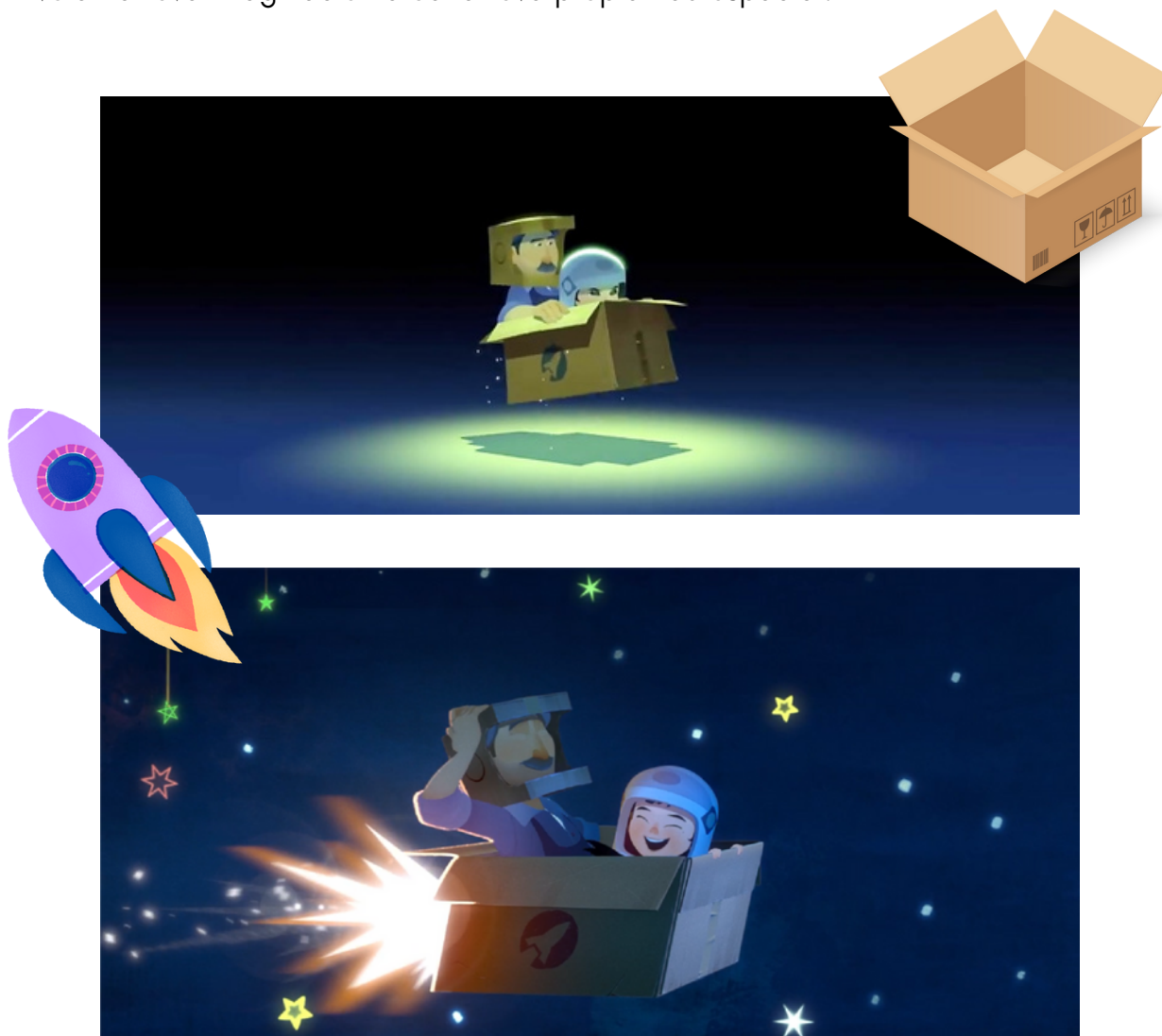
S _ _ _ _ _
_ O _ A _

PROPOSTA D'ACTIVITATS

REFLEXIONS, ANÀLISI I ACCIONS

Ens apropem a la recta final d'aquest viatge espacial. L'últim curtmetratge *One Small Step* ens explica la història de la Luna, una nena que somia en convertir-se en astronauta. Al llarg de la història, veurem com la Luna supera els seus obstacles. Però, com creus que la Luna aconsegueix el seu somni? Quines habilitats necessita per ser astronauta?

Ara, us proposem una activitat creativa on podreu **dissenyar la vostra pròpia nau espacial**, utilitzant materials reciclats que tingueu a l'escola o a casa. Pensa en com deu ser una nau per poder viatjar a l'espai i explorar llocs desconeguts. Deixa volar la teva imaginació i crea la teva pròpia nau espacial!

Fotogrames de *One small Step* Andrew Chesworth i Bobby Pontillas, 2018

LLISTA MATERIAL NAU ESPACIAL

*proposem donar una segona vida a material que d'altra forma
llençariem, per tal de reciclar-lo*

- 1** Caixa de cartó
- 2** Ampolles i taps de plàstic
- 3** Tubs de cartó de paper higiènic
- 4** Paper de diari
- 5** Bosses de paper o de plàstic
- 6** Envoltori d'aliments

PROPOSTA D'ACTIVITATS

REFLEXIONS, ANÀLISI I ACCIONS

Un cop, ja has visualitzat tots els curtsmetratges, ha arribat el moment de crear el "**mapa de l'evolució del cinema d'animació espacial**". Us presentem una línia temporal que mostra l'evolució de les tècniques i estils d'animació des del *Viatge a la lluna* fins a *One small step*. Podeu treballar en grup i crear un **mapa que representi visualment l'evolució del cinema d'animació**.

Recordeu que podeu incloure les diferents tècniques i estils d'animació que han sorgit al llarg de la història del cinema d'animació. Així com els elements que més o que menys us hagin agradat de cada peça.

Viatge a la lluna (1902) – Georges Méliès: Animació amb actors i escenaris reals, efectes especials rudimentaris, dibuixos animats sobreposats.

Excursió a la lluna (1908) – Segundo de Chomón: pas de manivela fent servir l'ús de la tècnica de stop-motion, trucatges, il·lusions òptiques.

Viatge a Júpiter (1914) – Segundo de Chomón: cinema en color, pas de manivela fent servir l'ús de la tècnica de stop-motion, trucatges, il·lusions òptiques.

Conquistadores (2004) – Martí Roca, Eloi Tomàs: animació amb stop motion, animació amb volum, plastilina.

El visitant (2007) – Jean-Philippe Vine, Will Becher, Richard Starzak: animació per ordinador en 3D, ús de la tècnica de plastilina i stop-motion.

Trobades alienígenes (2014) – Jean-Philippe Cine: animació per ordinador en 3D, ús de la tècnica de plastilina i stop-motion.

One small step (2018) – Bobby Pontillas: animació per ordinador en 3D, estil visual detallat i realista.

PROPOSTA D'ACTIVITATS

REFLEXIONS, ANÀLISI I ACCIONS

Després d'haver realitzat el visionament i les activitats:

- Quin ha estat el teu curtmetratge preferit? Per què?
- Quines tècniques d'animació has après i quina ha estat la teva preferida?
- Quina creus que és la diferència principal entre el primer curt i l'últim?
- Quin és l'aprenentatge principal que t'emportes de l'animació espacial?

Fotogrames del procés de creació de *l'Ovella Shaun* (2007)

GLOSSARI

ANIMACIÓ

f Cinematografia

Designació de diverses tècniques cinematogràfiques que tenen en comú de basar-se en un univers de proporcions reduïdes i de no reproduir cap element real.

En el rodatge hom no usa el moviment, sinó que són emprades tècniques de filmació d'imatge per imatge i mitjançant diversos trucatges és creada la impressió de relleu i moviment. Comprèn el dibuix animat, amb el qual sovint es confon, el de ninots, titelles, collages, objectes en moviment, gravats mòbils, ombres i àdhuc composicions plàstiques abstractes.

ANIMACIÓ DIGITAL EN 3D

f Electrònica i informàtica

Tipus d'animació que simula un univers en tres dimensions.

CIÈNCIA-FICCIÓ

anticipació

f Literatura, Cinematografia

Gènere literari i cinematogràfic basat en ingredients de caràcter extraordinari però racionalitzables per la imaginació, i centrat generalment en el desenvolupament de les possibilitats atribuïdes a la tècnica i a la ciència.

IMATGE PER IMATGE

f Cinematografia

Procediment de filmació, conegut com a pas de maneta, consubstancial amb el cinema d'animació. Consisteix a impressionar, fotograma per fotograma, dibuixos o objectes, desplaçant lleugerament a cada operació l'objecte fotografiat.

SISTEMA SOLAR

f Astronomia

Conjunt d'astres que giren al voltant del Sol, sotmesos a la seva atracció gravitatòria.

STOP-MOTION

f Cinematografia

Tècnica de filmació en què es fotografien objectes successivament en posicions lleugerament distintes, a fi de produir en la projecció final una sensació de moviment.

COMPLETEU EL VISIONAT

BIBLIOGRAFIA I FILMOGRAFIA

Barceló, M. (2006). Fotogrames de ciència. *Mètode: Revista de difusió de la investigació*, 48, Hivern 2005/06.

Chesworth, A; Pontillas, B. (2018). *One Small Step* [Curtmetratge]. Xina: Taiko Studios. Recuperat de: <https://www.youtube.com/watch?v=yWd4mzGqQYo>

Chomón, Segundo de. (1903-1912) [Enregistrament de vídeo] *Segundo de Chomón: 1903-1912: el cine de la fantasía*. Barcelona: Filmoteca de Catalunya : Cameo Media

Topogràfic: V 9849

Cine, J.-P. (Director). (2019). *Trobades alienígenes* [Episodi de serie]. En J. Sparkes (Productor), Ovella Shaun. Aardman Animations. Recuperat de: <https://www.youtube.com/watch?v=V3iBUeHlZlk>

DURAN, Jaume, GONZALEZ, Palmira, *El cine de animación norteamericano*, Barcelona: UOC,2008, pág. 7.

Topogràfic: 772(73)Dur

Enciclopèdia Catalana, S.A. (s.d.). Enciclopèdia.cat. Recuperat de <https://www.enciclopedia.cat/>

La majoria de llibres, revistes i pel·lícules citats els trobareu a la Biblioteca del Cinema.

Méliès, G. (1932). Mémoires d'un cinématographe. Citat par W. Paul, & C. Gayraud (Eds.), Histoire des techniques cinématographiques: Des origines à nos jours (p. 20). Éditions du Céfal, 1985.

Méliès, G. (2012). El Viaje a la luna [Enregistrament de vídeo]. Valladolid: Divisa Home Vídeo.

Topogràfic: V 5039

Tomàs, E., & Roca, M. (2016). *Conquistadores* [Curtmetratge]. Espanya: Escac Films. Recuperat de: <https://www.eloitomas.com/conquistadores>

Tomas, E. [eloitomas]. (2016, 27 abril). *Entrevista "Conquistadores" al 3X.net* [Video]. Youtube. Recuperat de: <https://www.youtube.com/watch?v=nENR3c5WE0E>

Tomas, E. [Eloi Tomas]. (2016, 27 abril). Entrevista "Conquistadores" al Info 1 de BarcelonaTV [Video]. Youtube. Recuperat de: <https://www.youtube.com/watch?v=Vb-rFirTI8A>

Vine, J.-P. (Director). (2019). El visitant [Episodi de serie]. En J. Sparkes (Productor), Ovella Shaun. Aardman Animations. Recuperat de: <https://www.youtube.com/watch?v=0A1YaU07uwg>